

Din nou, premieră concertantă la Operă

(Costin Popa – 3 mai 2013)

Am mai folosit acest titlu în urmă cu ceva ani și am crezut că nu voi mai avea ocazia să-l notez. Fusesem convins că moda trecutelor stagiuni, când se prezentaseră concertant „Manon Lescaut”, „Macbeth”, „Turandot”, „Cei doi Foscari” etc. (cel puțin primele două transformate ulterior în spectacole), a apus. N-a fost să fie așa. Pentru Anul omagial Wagner, fostul management al teatrului liric din Splai anunțase o nouă producție scenică a operei „Tannhäuser”, cu regie, decoruri, costume, așa cum se cuvine. Urma să facă parte și din programul apropiatului Festival George Enescu. Din rațiuni necunoscute mie, noua conducere a optat însă pentru versiunea concertantă a capodoperei și, implicit, titlul a fost scos și de pe afișul festivalului. Un lucru firesc pe cale de consecință, dată fiind prezența, tot concertantă, a încă patru opere de Wagner, constituențele „Ring”-ului.

Chiar în aceste condiții, noul „Tannhäuser” a desăvârșit la Opera Națională un triumphi onorant, alături de „Olandezul zburător” și „Lohengrin” (anterior reprezentate și existente în repertoriu), singurul cât de cât mai comod și mai accesibil de a fi produs în condițiile de existență limitată a vocilor românești apropiate (într-o anumită măsură) de cele autentic wagneriene. Într-o perspectivă rezonabilă de timp, nici nu poate fi vorba de „Rienzi”, „Ring”, „Tristan și Isolda” sau „Parsifal”, cum gândeau în trecut unii aventurieri.

La „Tannhäuser”, al doilea semn de mirare a venit din plasarea orchestrei în fosă, o alegere neobișnuită pentru o versiune concertantă, când tot aparatul sonor ar fi trebuit să se afle pe scenă.

Prezența la pupitru, după un „Lohengrin” glorios, a lui Cristian Mandeal a fost prima garanție a noii realizări. Apetența marelui maestru român pentru descătușarea efluviilor sonore wagneriene este evidentă. Revin de multe ori la amintirea unui concert la Ateneu, acum cca 25 de ani, susținut în compania Orchestrei Filarmonicii „Transilvania” din Cluj-Napoca. Cristian Mandeal oferea o versiune răscolitoare a Marșului funebru la moartea lui Siegfried din „Amurgul zeilor”. Mi-am spus atunci: „Iată un mare wagnerian!” și momentul mi-a rămas în memorie cu putere de referință.

Gândirea dirijorului se înscrie în rațiunile de pătrundere în spiritul filosofic al tramei intrinsec legate prin muzică și text. Analitica este puternică și transpunerea în sunet se face cu imersarea în profunzimi, cu rezultante în subtilități de expresie, poetică și construcții majestuoase. Transferul de fluid către soliști, către public, se simte, se percepe și înalță sufletul. Maestrul dăltuiește de multe ori cartezian, tăios, motiv pentru care uvertura și bacanala din primul act au avut o oarecare severitate, detașată de conductul romantic suplu. Un accelerando care a guvernat în actul secund corul invitațiilor la Castelul Wartburg a surprins. În rest, tempii au avut logică și echilibru. Sub bagheta lui Cristian Mandeal, Orchestra Operei Naționale a atins o culme a coerenței, sunetului compact și dens, a scos în evidență valoarea componentelor ei, stadiu de la care calitatea unor instrumente se observă cu indicii necesare pentru ameliorare.

Clujeanul Marius Vlad Budoiu a abordat rolul titular într-o perfectă cunoștință a stilisticii wagneriene, probă a unei culturi adânci, serioase. Deși cu voce învăluitoare, tenorul a cântat eroic, incisiv, cu accente potrivite și a pigmentat discursul său sonor cu expresive tente coloristice în mezzavoce. Printre altele, minunată a fost replica morții „Heilige Elisabeth, bitte für mich!”, rostire

resemnată în piano, ca sinteză a parcursului eroului prin viață. Culminația serii pentru Budoiu și întregul concert a fost Povestirea Romei „Inbrunst im Herzen” (actul al III-lea), emoționantă și patetică, pentru care tenorul a economisit multă energie în actul al II-lea. Mă refer la unele replici repetitive de forță precum „Erbarm dich mein”, pierdute în tumultul orchestral-coral. Aspect foarte important, pronunția în limba germană a fost impecabilă.

Exemplară a fost demonstrația de progres vocal, de evoluție prin instruire continuă (un mare Bravo! profesoarei Georgeta Stoleriu), altminteri cerință pentru orice cântăreț, făcută de tânăra mezzosoprană Antonela Bârnat, la debut în dificilul rol Venus. Frumosul glas al artistei este împlinit, rotunjit, omogen, a căpătat consistență și servește frazele muzicale de la lirismul superb și senzual la forța de penetranță a acutelor extreme, emise în mare siguranță. Este drept că aceste atacuri aduc voalări pasagere imediate în registrul grav dar, prin performanța în rol, Antonela Bârnat anunță capacități mari de abordare în viitor a unor eroine arhetipale din repertoriul de mezzosoprană, Carmen, Dalila... Un câștig pentru Opera Națională.

Elisabeth a fost Iulia Isaev, soprană cu timbralitate fastă prin prețioasele armonice, frazare impecabilă și inteligență în cânt, care a dăruit rugăciunii „Allmäch't'ge Jungfrau!” (actul al III-lea) sensibilitate și nuanțări extreme, inflexiuni imponderabile în piano, alături de liniștea și reculegerea implorării. A fost momentul de vârf al artistei, în seara premierei. Marea arie din actul secund, „Dich teure Halle, grüss ich wieder”, a avut avânt, în pofida unor intonații mai puțin precise.

Mă întreb de ce șeful de orchestră, în calitatea sa de responsabil al spectacolului, cit. concertului, nu a ales o altă soluție pentru interpretul lui Wolfram, baritonul Eugen Secobeanu, un artist cu glas important (nu aceasta este problema) dar lipsit de moliciunile și noblețea timbrală cu care trebuie să fie înzestrate frazele renumitului cavaler și bard Wolfram von Eschinbach, atât în invocația către Luceafăr (care a suferit și intonațional), cât și în adresările către Tannhäuser și Elisabeth sau în intervenția din Sängerkrieg.

În celelalte roluri au cântat Horia Sandu (Hermann), Liviu Indricău (cânt cultivat în Walther von der Vogelweide), Vasile Chișiu (Biterolf), Daniel Madia (Heinrich der Schreiber) și Filip Panait (Reinmar von Zweter). Total nesigură a fost Andreea Sali (Un păstoraș). În plus, a cântat într-o limbă germană absolut neinteligibilă.

Corul mare, pregătit de maestrul Stelian Olariu și cel de copii (Smaranda Morgovan) au făcut față cu brio dificilelor portative. Și dacă nu ar fi existat micile nesiguranțe ale Sirenelor din scena bacanalei, totul s-ar fi derulat fără reproș.

În programul de sală a figurat și semnătura Adrianei Urmuzescu pentru... scenografie, light- și video-design. Au fost doar surrogate, una-două cortine, deja obișnuitele (la Opera Națională) proiecții electronice (unele redondante cu textul) și cam atât. De multe ori, am simțit nevoia relaționării actricești între personaje, ca suport al expresivității lor în cânt. Versiunea concertantă a împiedicat-o, unii interpreți au stat doar cu ochii în partitură.

Cu multe plusuri și ceva minusuri, „Tannhäuser” în Anul Wagner a fost o bună realizare. Mă întreb însă dacă se mai poate spera la o versiune scenică în București? Cine știe?... Altminteri, păcat de munca depusă. Nu trebuie uitat că Opera Națională este în primul rând instituție de spectacole.

Antonela Bârnat

Marius Vlad Budoiu,
Antonela Bârnat

Marius Vlad Budoiu

Iulia Isaev

Liviu Indricău, Daniel Madia,
Eugen Secobeanu, Vasile
Chișiu,
Filip Panait

Corul Operei Naționale
București